

Original Article

The Effect of Hope on Professional Ethics with Mediator Role of Happiness in the Teachers of Primary Schools

Meysam Gholampour^{1*}, Hadi Pourshafei², Sima Ghorani Sirjani³

1. PhD student of curriculum planning, Birjand University, Birjand, Iran. (Corresponding Author)

Email: Meysam.gholampoor@birjand.ac.ir

2. Associate Professor, Department of Education, University of Birjand, Birjand, Iran.

3. PhD student of curriculum planning, Birjand University, Birjand, Iran.

Received: 8 Apr 2018   Accepted: 23 May 2018

Abstract

Background and Aim: Promotion of professional ethics of teachers is of particular importance for increasing the efficiency of the educational system. The purpose of this study was to determine the effect of hope on professional ethics with mediator role of happiness in primary school teachers.

Materials and Methods: This descriptive - correlative research was conducted on 197 teachers of primary schools of Qaen city in academic year 2017-2018. Sampling was done randomly. Three standard questionnaires: Snyder's hope, professional ethics of C-Petty, and Ruhie Saatchi et al, were used to collect data. Data were analyzed using SPSS software version 18.

Findings: The level of hopefulness of the participants was 5.39 ± 0.04 , professional ethics with a mean of 4.46 ± 0.02 and happiness with a mean of 3.71 ± 0.32 was higher than the average. There was a meaningful relationship between the components of hope and happiness with the professional ethics of the teachers ($P < 0.01$). 25% , 31% of changes of the variances of teachers' professional ethics and happiness was explained by hope. Also, the happiness was explained 38% of the variance changes in teachers' professional ethics. The happiness played a mediator role in the relationship between hope and professional ethics of participants.

Conclusion: Hope and happiness improve the professional ethics of the teachers. On the other hand, it provides hope for the promotion of morale. On the other hand, hopefulness provides the background for the promotion of happiness. Therefore, increasing hope and happiness in educational institutions can increase the professional ethics of teachers and increase the efficiency of the educational system.

Keywords: Professional Ethics; Hope; Happiness; Teachers; Primary Schools

Please cite this article as: Gholampour M, Pourshafei H, Ghorani Sirjani S. The Effect of Hope on Professional Ethics with Mediator Role of Happiness in the Teachers of Primary Schools. *Bioethics Journal* 2018; 8(28): 57-68.

تأثیر امیدواری بر اخلاق حرفه‌ای معلمان دوره ابتدایی با میانجی‌گری روحیه

میثم غلام‌پور^{۱*}، هادی پورشافعی^۲، سیما قرآنی سیرجانی^۳

۱. دانشجوی دکتری برنامه‌ریزی درسی، دانشگاه بیرجند، بیرجند، ایران. (نویسنده مسؤول) Email: Meysam.gholampoor@birjand.ac.ir

۲. دانشیار مدیریت آموزشی، گروه علوم تربیتی، دانشگاه بیرجند، بیرجند، ایران.

۳. دانشجوی دکتری برنامه‌ریزی درسی، دانشگاه بیرجند، بیرجند، ایران.

دریافت: ۱۳۹۷/۱/۱۹ پذیرش: ۱۳۹۷/۳/۲

چکیده

زمینه و هدف: ارتقای اخلاق حرفه‌ای معلمان از اهمیت ویژه‌ای برای افزایش کارایی نظام آموزشی برخوردار است. پژوهش حاضر با هدف تعیین نقش امیدواری بر اخلاق حرفه‌ای با میانجی‌گری روحیه در معلمان مقطع ابتدایی انجام شد.

مواد و روش‌ها: پژوهش توصیفی - همبستگی حاضر روی ۱۹۷ نفر از معلمان مقطع ابتدایی شهر قاین در سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶ انجام گرفت. نمونه‌گیری به روش تصادفی انجام شد. برای جمع‌آوری داده‌ها از سه پرسشنامه استاندارد: امیدواری Snyder، اخلاق حرفه‌ای C-Petty و روحیه ساعتچی و همکاران استفاده شد. داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS 18 تجزیه و تحلیل شد.

یافته‌ها: سطح امیدواری شرکت‌گندگان با میانگین $5/39 \pm 0/04$ ، اخلاق حرفه‌ای با میانگین $4/46 \pm 0/02$ و روحیه با میانگین $3/71 \pm 0/032$ بالاتر از حد متوسط قرار داشت. بین مؤلفه‌های امیدواری و روحیه با اخلاق حرفه‌ای معلمان ارتباط معنی‌داری مشاهده شد ($P < 0/01$). امیدواری ۲۵٪ از واریانس اخلاق حرفه‌ای و ۳۱٪ از تغییرات واریانس روحیه معلمان را تبیین نمود. همچنین روحیه ۳۸٪ از تغییرات واریانس اخلاق حرفه‌ای معلمان را تبیین نمود. روحیه نقش متغیر میانجی در رابطه بین اخلاق حرفه‌ای و امیدواری داشت.

نتیجه‌گیری: امیدواری و روحیه سبب بهبود اخلاق حرفه‌ای در معلمان می‌شود. از طرفی امیدواری زمینه ارتقای روحیه را فراهم می‌آورد. بنابراین می‌توان با افزایش امیدواری و روحیه در سازمان‌های آموزشی موجبات ارتقای اخلاق حرفه‌ای معلمان و افزایش کارایی نظام آموزشی را فراهم آورد.

واژگان کلیدی: اخلاق حرفه‌ای؛ امیدواری؛ روحیه؛ معلمان؛ مدارس ابتدایی

مقدمه

اخلاقیات از عوامل اصلی عملکرد موفقیت‌آمیز در یک محیط رقابتی است (۱). مقام معظم رهبری اخلاق را هوای لطیفی می‌داند که در جامعه بشری اگر وجود داشته باشد، انسان‌ها می‌توانند با نفس او زندگی سالمی داشته باشند (۲). اخلاق حافظ فعالیت‌های بشر از میل و گرایش به هر گونه کج‌روی است (۳). پژوهشگران اخلاق را به عنوان یکی از عوامل مزیت رقابتی سازمان‌ها یاد می‌کنند (۴). اخلاق حرفه‌ای شاخه‌ای از علم اخلاق است و موجب تعادل و توافق دو بعد مادی و غیر مادی انسان می‌شود (۵).

مطالعه اخلاق کسب و کار در نیمه دوم قرن بیستم مورد توجه علوم انسانی قرار گرفت (۶). اخلاق حرفه‌ای در واقع یک نظام کاربردی است که تلاش می‌کند تضادهای احتمالی را شناسایی نموده و برای آن راه کارهای صحیحی ارائه دهد (۷). آموزش زیربنای توسعه به شمار می‌رود (۸). برنامه‌های آموزش و پرورش بیش از هر چیزی به ملاحظات اخلاقی استوار است (۹). آموزش و تعلیم در جامعه به صورت یک وظیفه مقدس پذیرفته شده است، این تقدس معلمان را وادار می‌نماید نسبت به ارزش‌های اخلاقی معقول باشند (۱۰).

تدریس یک حرفه اخلاقی است (۱۱). اعتقادات ضمنی معلمان و اخلاقیات آن‌ها در آموزش بر دانش‌آموزان تأثیرگذار است (۱۲). با این حال پیامد اخلاقی رفتار معلمان برای خودشان ناشناخته است (۱۳). پایبندی اساتید و معلمان به اصول و ارزش‌های اخلاق حرفه‌ای، هم از منظر توسعه فرهنگ سازمانی مبتنی بر اخلاقیات و هم از منظر انتقال صفات متمایز و ویژگی‌های برجسته انسانی به فراگیران و در نتیجه آن اشاعه آن در جامعه، حائز اهمیت است (۱۴). معلمان در بهتر یا بدتر شدن ساختار اخلاقی جامعه‌ای که در آن زندگی می‌کنند، نقش مهمی دارند. معلمان باید یک الگو با رفتارشان برای جامعه خاصی که در آن زندگی می‌کنند، باشند (۱۰). رعایت اخلاق حرفه‌ای توسط معلمان تضمین‌کننده سلامت فرآیند یاددهی - یادگیری در سازمان‌های آموزشی است و موجب افزایش تعهد پاسخگویی مدرسان نسبت به نیازهای فراگیران می‌شود (۱۵). حرفه معلمی با نوجوانانی سر و کار دارد که

هنوز قادر به حفاظت از خود نیستند. بنابراین رعایت و نظارت بر چنین اصول اخلاقی و هنجارهایی در کارهای معلم یک تعهد به علت ماهیت این حرفه می‌باشد (۱۶).

در پژوهش‌ها و مطالعات به اصول اخلاقی متعدد و پراکنده‌ای برای معلمان اشاره شده است، از جمله بهبود وضعیت یادگیری فراگیران، رعایت احترام متقابل، توجه به نگرش‌های مختلف در انتخاب موضوعات درسی، بی‌طرفی در آموزش، محرمانه نگه‌داشتن اسرار فراگیران (۱۷)، شفاف‌بودن، اعتماد و صداقت (۱۸)، فرآیندهای مربوط به نظم، آزادی اخلاقی، حقوقی و مسئولیت‌ها و استقلال فکری می‌دانند (۱۹).

Ztomka امیدواری و تمایل به آینده را یکی دیگر از خلقیات اجتماعی افراد می‌داند (۲۰). داشتن امید به آینده و روحیه شاداب و بانشاط، یکی از نیازهای انسان امروزی که غوطه‌ور در دنیای صنعتی و الکترونیکی است، می‌باشد (۲۱). امید یکی از نیازهای اساسی انسان به شمار می‌رود (۲۲). امیدواری یک حالت انگیزشی مثبت با در نظر گرفتن اهداف روشن برای زندگی است (۲۳). به اعتقاد Snyder (۲۰۰۰ م.) امیدواری توانایی ادراک‌شده برای پیمودن مسیر به سوی هدف دلخواه و انگیزش فردی برای استفاده از مسیر در راه رسیدن به هدف می‌باشد (۲۴). امید به عنوان یک سازه‌شناختی در افراد و گروه‌های مختلف دارای اهمیت بسیار است (۲۲). به بیان امام خمینی (۱۳۸۰ ش.): «ادیان بزرگ امید را در کنار ایمان به خدا و امور خیریه سه رکن اساسی فضیلت‌های انسانی می‌دانند، امید و محبت در دیدگاه بسیاری از مصلحان عصاره نیکی‌های زندگی‌اند» (۲۵).

Day و همکاران (۲۰۱۰ م.) در پژوهشی به این نتیجه رسیدند که امید به طور منحصر به فرد پیشرفت‌های آینده افراد را پیش‌بینی می‌کند (۲۶). افراد امیدوار علاقه دارند تا درباره موفقیت‌هایشان در زمینه‌های مختلف مثبت‌تر باشند و بر راه‌های مختلف برای دستیابی به اهدافشان تمرکز دارند (۲۷). به عبارت دیگر افراد امیدوار اعتماد بیشتری به توانمندی‌هایشان دارند (۲۸). امید با باورهای افراد برای رسیدن به اهدافشان ارتباط دارد (۲۹). پژوهش میرزائیان و

همکاران (۱۳۹۳ ش.). نشان داد که بین امید به آینده معلمان و شادکامی دانش‌آموزان رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد (۲۱). در واقع امیدواری به عنوان یک عامل انگیزشی برای کمک به شروع و تداوم عملکرد به سوی اهداف به کار می‌رود و با شادمانی و موفقیت و پشتکار رابطه دارد (۲۱).

مطالعات و پژوهش‌های مختلف آثار ناامیدی را: افسردگی (۲۲)، خودکشی (۳۰)، بی‌ارادگی (۲۰)، ترس و خشم (۳۱)، اضطراب و حواس‌پرتی (۲۱) نشان داده است. از طرفی امیدواری به آینده موجب: سلامتی و شادابی (۳۲)، خوش‌بینی و کیفیت زندگی (۳۳)، روابط اجتماعی مطلوب (۳۵-۳۴)، سلامت جسمانی (۳۰)، سلامت روان (۳۶)، رضایت از زندگی (۳۷) و توجه به چشم‌اندازهای زمانی می‌شود (۳۸).

یکی دیگر از متغیرهای مهم و مؤثر برای حرفه معلمی روحیه مطلوب در کار می‌باشد. روحیه به احساس اطمینان، اعتماد، همدردی و دوستی که بین معلمان وجود دارد، اشاره دارد (۳۹). فرد با روحیه، فرد وظیفه‌شناسی است که وظایف خود را به خوبی انجام می‌دهد (۳۹). روحیه از دیدگاه افراد گوناگون معانی متفاوتی دارد. از نظر روانشناسان، روحیه به فرد مربوط می‌شود، در حالی که علوم اجتماعی آن را به عنوان یک پدیده اجتماعی می‌نگرند و انسان‌شناسان آن را به عنوان تعامل اجتماعی توجیه می‌کنند (۲۶). امید نمادی از ابعاد روحی است (۴۰) که باعث افزایش شادی و روحیه افراد می‌شود (۴۱).

عوامل زیادی در روحیه معلمان تأثیر دارند، از جمله این عوامل می‌توان به: احساس پیشرفت، برقراری روابط انسانی مناسب، حجم کار، موقعیت اجتماعی (۳۹)، رضایت شغلی (۴۲)، عزت و چابکی سازمانی (۳۷) و جوسازمانی (۴۳-۴۴) اشاره کرد. توجه به روحیه کارمندان موجب بهبود خلاقیت، بهبود عملکرد شغلی کارمندان، بهره‌وری سازمان و کاهش غیبت از کار می‌شود (۳۷). به اعتقاد راوری و همکاران (۱۳۹۱ ش.) عدم روحیه مناسب معلمان موجب: عدم رضایت شغلی، خستگی روانی، نگرش منفی به کار، رفتن به کلاس بدون آمادگی قبلی، فراموشی و غیبت زیاد از کار می‌شود (۴۲).

پرداختن به اخلاق حرفه‌ای معلمان در دهه‌های اخیر در اغلب کشورهای جهان مورد توجه قرار گرفته (۴۶-۴۵)، معلمان به عنوان نیروی انسانی که مهندسی افکار عمومی و چشم‌انداز رشد فرهنگی و علمی جامعه در دست آن‌ها است. برای اجرای بایدها و نبایدهای اخلاقی وظیفه‌ای فراتر از سایر افراد دارند (۴۷). توجه به امیدواری و روحیه معلمان در نظام آموزشی از ضروریات امر می‌باشد که در نشاط و شادابی فراگیران و پیشبرد اهداف نظام آموزشی تأثیر زیادی دارد (۲۱). روحیه افراد نقش مهمی در فعالیت‌های شغلی آن‌ها دارد (۴۸)، از طرفی امیدواری خود نیز یکی از ابعاد روحی انسان‌ها به شمار می‌رود. با توجه به جستجوی انجام‌شده متأسفانه در خصوص نقش متغیرهای امید و روحیه بر اخلاق حرفه‌ای کم‌تر توجه شده یا به عبارت دیگر توجه نشده است، لذا پژوهش حاضر با هدف تعیین تأثیر امید به آینده بر اخلاق حرفه‌ای معلمان مدارس ابتدایی با نقش میانجی روحیه انجام شده است.

مواد و روش‌ها

روش پژوهش حاضر با توجه به ماهیت، هدف‌ها و فرضیه‌های پژوهش توصیفی و از نوع همبستگی است. این پژوهش از نظر هدف جزء پژوهش‌های کاربردی است. جامعه آماری این پژوهش توصیفی همبستگی شامل تمامی معلمان مقطع ابتدایی شهر قاین در سال ۱۳۹۶ به تعداد ۴۰۰ نفر بودند. حجم نمونه با استفاده از جدول برآورد نمونه از جامعه، جرجسی و مورگان تعداد ۱۹۷ نفر برآورد شد که به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شدند. اطلاعات مورد نیاز از طریق سه پرسشنامه جمع‌آوری شده است.

۱- پرسشنامه اخلاق حرفه‌ای

برای سنجش اخلاق حرفه‌ای از پرسشنامه C-Petty (۲۰۰۰ م.) استفاده شد (۴۹)، این پرسشنامه داری ۲۳ گویه می‌باشد که اخلاق حرفه‌ای را در ۴ بعد علاقه به کار، پشتکار در کار، روابط انسانی و مشارکت در کار، مورد سنجش قرار می‌دهد و بر اساس مقیاس لیکرت ۵ درجه‌ای نمره‌دهی شده است. ضمن تأیید روایی پرسشنامه توسط اساتید، پایایی ابزار به روش آلفای کرونباخ در مطالعه حاضر ۰/۸۹ به دست آمد.

۲- پرسشنامه امیدواری

برای سنجش امیدواری از پرسشنامه استاندارد Snyder و همکاران (۱۹۹۱ م.) استفاده شد. این پرسشنامه داری ۱۲ گویه می‌باشد که امیدواری را در ۲ بعد تفکر عاملی و تفکر راهبردی مورد سنجش قرار می‌دهد. متوسط ضریب روایی و پایایی این ابزار برابر ۰/۹۱ گزارش شده است، همسانی درونی کل آزمون ۰/۷۴ تا ۰/۸۴ است و پایایی باز آزمون آن ۰/۸۰ گزارش شده است (۵۰). در پژوهش حاضر همبستگی درونی سوالات ۰/۸۷ به دست آمد.

۳- پرسشنامه روحیه

برای سنجش روحیه معلمان از پرسشنامه استاندارد ساعتچی و همکاران (۱۳۹۵ ش.) استفاده شد (۵۱). این پرسشنامه داری ۲۸ گویه می‌باشد که روحیه معلمان را در ۸ بعد سلامت جسمانی و روانی، رضایت از محیط کار، احساس ارزش و احترام، مؤثربودن، رضایت از دریافت، احساس تعلق، همدلی در محیط کار و زمینه تعالی مورد سنجش قرار می‌دهد. همبستگی درونی آن در این پژوهش ۰/۷۲ به دست آمد. برای تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار SPSS 18 و تحلیل رگرسیون چندگانه و ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد.

ملاحظات اخلاقی

این مطالعه مصوب گروه علوم تربیتی و شورای پژوهش دانشگاه فرهنگیان پردیس علامه طباطبایی سبزه‌وار به شماره ۵۱۰۹/۱۲۱ می‌باشد. در ابتدای مطالعه اهداف پژوهش برای مشارکت‌کنندگان توضیح داده شده و رضایت آگاهانه شفاهی آن‌ها به دست آمد. درباره امکان انصراف از تحقیق در هر مرحله و بی‌نامی پرسشنامه‌ها نیز به آنان توضیح داده شد.

یافته‌ها

۵۳/۸ درصد از شرکت‌کنندگان زن و ۴۶/۱ درصد از آنان مرد بودند. ۸۵/۷ درصد دارای تحصیلات لیسانس، ۸/۶ درصد فوق لیسانس و بالاتر و ۵/۶ درصد فوق دیپلم بودند. ۴۷/۲ درصد دارای سابقه کار ۲۰-۱۱ سال بودند (جدول ۱).

جدول ۱: ویژگی‌های جمعیت‌شناختی افراد مورد مطالعه

متغیر	تعداد (درصد)
جنس	زن ۱۰۶ (۵۳/۸)
	مرد ۹۱ (۴۶/۱)
تحصیلات	فوق دیپلم ۱۱ (۵/۶)
	لیسانس ۱۶۹ (۸۵/۷)
	فوق لیسانس و بالاتر ۱۷ (۸/۶)
سابقه خدمت (سال)	۱ تا ۱۰ ۲۶ (۱۳/۲)
	۱۱ تا ۲۰ ۹۳ (۴۷/۲)
	۲۱ به بالا ۷۸ (۳۹/۶)

امیدواری با میانگین $۵/۳۹ \pm ۰/۰۴۹$ ، روحیه با میانگین $۴/۴۶ \pm ۰/۰۲۷$ و اخلاق حرفه‌ای با میانگین $۳/۷۱ \pm ۰/۰۳۲$ بالاتر از حد متوسط قرار داشتند. با توجه به نرمال بودن داده‌ها، مؤلفه‌های امیدواری شامل تفکر عاملی و تفکر راهبردی به عنوان متغیرهای پیش‌بین و اخلاق حرفه‌ای به عنوان متغیر ملاک (پاسخ) وارد مدل شدند. قبل از تحلیل رگرسیون از تحلیل نمودارهای پراکنش و ضرایب همبستگی پیرسون برای اطمینان از پیش‌فرض‌های رگرسیون استفاده شد. امیدواری به آینده ۲۵٪ از تغییرات واریانس اخلاق حرفه‌ای معلمان را تبیین نمود (جدول ۲).

نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه، بیانگر ضرایب بتای استاندارد شده بین مؤلفه‌های امیدواری و اخلاق حرفه‌ای معلمان می‌باشد. ضرایب بتا در مؤلفه تفکر راهبردی، مثبت و از نظر آماری معنادار بود. بنابراین معلمان می‌توانند برای رسیدن به اهداف دلخواه دارند، بیشتر اخلاق حرفه‌ای را رعایت می‌کنند، اما مؤلفه تفکر عاملی قادر به پیش‌بینی اخلاق حرفه‌ای معلمان نبود ($T=1/48$, $P>0/05$).

نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه، بیانگر ضرایب بتای استاندارد شده بین مؤلفه‌های امیدواری و روحیه معلمان می‌باشد. ضرایب بتا در مؤلفه تفکر راهبردی، مثبت و از نظر آماری معنادار بود. بنابراین معلمان با نمره بالاتر در تفکر راهبردی، دارای روحیه مطلوب‌تری بودند (جدول ۴)، اما مؤلفه تفکر عاملی قادر به پیش‌بینی روحیه معلمان نبود ($T=-1/69$).

نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد که مؤلفه تفکر راهبردی با ضریب بتای (۰/۴۵) قادر به پیش‌بینی روحیه معلمان می‌باشد. به عبارتی یک واحد تغییر در میزان تفکر راهبردی به اندازه ۰/۴۵ متغیر روحیه معلمان را تغییر می‌دهد. امید یعنی انتظار مثبت برای دستیابی به اهداف و انتظارات دلخواه (۲۴) تفکر راهبردی به توانایی درک‌شده برای پیدا کردن راهی برای رسیدن به اهداف دلخواه توجه دارد (۵۰). امیدواری باعث کاهش روحیه نامطلوب و اضطراب می‌شود (۵۵). نتایج به دست‌آمده از این فرضیه با نتایج پژوهش Colnerud (۵۶) همخوانی دارد.

نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد که مؤلفه تفکر راهبردی (یکی از مؤلفه‌های امید به آینده) با ضریب بتای (۰/۵۹) قادر به پیش‌بینی اخلاق حرفه‌ای معلمان می‌باشد. به عبارت دیگر توانایی ادراک‌شده معلمان برای پیدا کردن راهی برای رسیدن به اهداف مورد نظر خود، موجب بهبود اخلاق حرفه‌ای معلمان می‌شود، اما همانطور که نتایج نشان می‌دهد مؤلفه تفکر عاملی قادر به پیش‌بینی اخلاق حرفه‌ای معلمان نمی‌باشد. به عبارتی انگیزه لازم برای طی کردن مسیر رسیدن به اهداف شخصی خود قادر به پیش‌بینی اخلاق حرفه‌ای معلمان نمی‌باشد. این مهم به این نکته اشاره دارد که معلمان در اخلاق حرفه‌ای خود رسیدن به اهداف شخصی را دخالت نمی‌دهند. با توجه به جستجوی محقق در این زمینه پژوهش داخلی و خارجی پیدا نشد، ولی این نتایج با گفته John و Jokes (۱۹۹۸ م.) که یکی از مؤلفه‌های امیدواری را اخلاق می‌دانست (۳۴) و Ztomka که امیدواری و تمایل به آینده را یکی دیگر از خلیقات اجتماعی افراد می‌داند (۲۰)، همخوانی دارد.

نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد که مؤلفه‌های رضایت از دریافت با ضریب بتای (۰/۱۷)، احساس ارزش و احترام با ضریب بتای (۰/۱۸) و احساس تعلق با ضریب بتای (۰/۳۵) قادر به پیش‌بینی اخلاق حرفه‌ای معلمان می‌باشد. به عبارت دیگر معلمانی که از میزان حقوق دریافتی خود رضایت دارند، احساس ارزش و احترام به خود را ادراک کرده و به محیط مدرسه و کار خود احساس تعلق می‌کنند، به رعایت اخلاق حرفه‌ای در محیط کاری توجه بیشتری دارند. همانطور که

($P > 0/05$)، همچنین امیدواری به آینده توانست ۳۱٪ از تغییرات واریانس روحیه معلمان ($F=43/20$, $p=0/001$) و روحیه توانست ۳۸٪ از تغییرات واریانس اخلاق حرفه‌ای معلمان را تبیین کند ($F=12/87$, $p=0/001$).

جدول ۵ ضرایب بتای استاندارد شده بین مؤلفه‌های روحیه و اخلاق حرفه‌ای معلمان را نشان می‌دهد. ضرایب بتا در مؤلفه‌های احساس ارزش و احترام، رضایت از دریافت و احساس تعلق مثبت و از نظر آماری معنادار می‌باشد. بنابراین معلمانی که در خود احساس ارزش و احترام و تعلق به گروه داشته و همچنین از دریافت خود (حقوق) رضایت دارند، به رعایت اخلاق حرفه‌ای بیشتر توجه می‌کنند، اما همانطور که نتایج نشان می‌دهد، مؤلفه‌های سلامت جسمانی و روانی، رضایت از محیط کاری، احساس مؤثر بودن، همدلی در محیط کار و فراهم بودن زمینه تعالی قادر به پیش‌بینی اخلاق حرفه‌ای معلمان نبودند.

مطابق با جدول ۶، تمامی ضرایب رگرسیون معنی‌دار بوده و آماره Z سوبل هم که اثر متغیر میانجی روحیه را در ارتباط بین امیدواری و اخلاق حرفه‌ای نشان می‌دهد، نیز در سطح ۰/۰۱ معنی‌دار است. کل اثر امیدواری بر اخلاق حرفه‌ای برابر ۰/۲۴ برآورد می‌گردد که از این میزان به اندازه ۰/۰۹۶ مربوط به اثر غیر مستقیم امیدواری بر اخلاق حرفه‌ای است که از طریق روحیه ایجاد شده و ۰/۱۴۴ مربوط به اثر مستقیم امیدواری بر اخلاق حرفه‌ای است که با کنترل متغیر روحیه به دست آمده است.

بحث

این پژوهش با هدف تعیین تأثیر امیدواری بر اخلاق حرفه‌ای با توجه به نقش میانجی‌گری روحیه در معلمان مدارس ابتدایی انجام گرفت. نتایج نشان داد که نمره اخلاق حرفه‌ای، امیدواری و روحیه معلمان بالاتر از حد متوسط قرار دارد. این یافته‌ها با نتایج پژوهش‌های میرزائیان و همکاران (۲۱)، مصلح جویباری (۵۲)، بهادری خسروشاهی و هاشمی نصرت‌آبادی (۵۳)، بهادری خسروشاهی و حبیبی کلپیر (۳۷)، اردلان و همکاران (۱۴) و خوش‌زبان (۵۴) همخوانی دارد.

نتیجه‌گیری

یافته‌های پژوهش حاضر، همبستگی معناداری را بین امیدواری و روحیه با اخلاق حرفه‌ای معلمان را نشان داد. بنابراین توصیه می‌گردد با بهبود روحیه و افزایش امید به آینده در معلمان، زمینه‌های بهبود اخلاق حرفه‌ای در معلمان و افزایش کارایی آنان را فراهم آورد.

تشکر و قدردانی

بدین وسیله از تمامی معلمان مقطع ابتدایی که در این پژوهش همکاری نمودند، کمال تشکر و قدردانی را داریم. هیچ گونه تعارض منافی وجود ندارد.

ملاحظه می‌شود، احساس تعلق به حرفه خود بیشترین تأثیر را در اخلاق حرفه‌ای معلمان در این متغیر دارد. به عبارتی بر خلاف تصور عموم که بی‌انگیزگی معلمان را فقط ناشی از عدم کفایت دریافت می‌دانند، احساس تعلق به کار که در اثر پذیرش و حمایت نهاد آموزشی از معلمان به وجود می‌آید، بیشترین نقش را در اخلاق حرفه‌ای معلمان دارد. همچنین نتایج نشان داد که مؤلفه‌های سلامت جسمانی و روانی، رضایت از محیط کار، احساس مؤثر بودن، همدلی در محیط کار و فراهم بودن زمینه تعالی قادر به پیش‌بینی اخلاق حرفه‌ای معلمان نمی‌باشد. به اعتقاد Robert و Bullough (۲۰۱۱ م.) رابطه قوی بین توسعه روحی و اخلاقی وجود دارد (۵۷).

با توجه به نتایج آزمون سوبل و همچنین نتایج حاصل از فرضیات قبل، امیدواری بر روحیه اثر می‌گذارد و از طرف دیگر روحیه بر اخلاق حرفه‌ای اثرگذار است، لذا با توجه به این موارد باید روحیه نقش واسطه‌ای بین دو متغیر داشته باشد. اخلاق حرفه‌ای یکی از مهم‌ترین عوامل مؤثر در سازمان‌های آموزشی است (۱۲). این مهم برای معلمان که ارتباط نزدیکی با دانش‌آموزان دارند و به گونه‌ای الگوی عملی آن‌ها به حساب می‌آیند، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است که جهت افزایش بهره‌وری نهادهای آموزشی توجه ویژه به آن از اهمیت زیادی برخوردار است. یافته‌های پژوهش حاضر همبستگی معناداری را بین امید به آینده و روحیه معلمان با اخلاق حرفه‌ای را نشان داد. به عبارتی دیگر می‌توان با افزایش زمینه‌های بهبود روحیه و امیدواری در معلمان، موجب بهبود اخلاق حرفه‌ای آن‌ها در محیط کار شد.

از جمله محدودیت‌های پژوهش حاضر، می‌توان به تکمیل پرسشنامه‌ها به شیوه خوداظهاری اشاره نمود. همچنین تأثیر خستگی، اضطراب، وضعیت روحی و روانی و شلوغی مدارس را در نحوه پاسخگویی معلمان نمی‌توان نادیده گرفت. بنابراین پیشنهاد ما برای مطالعات بعدی استفاده از روش‌های کیفی در کنار پرسشنامه‌های کمی است.

جدول ۲: نتایج ضریب همبستگی و ضریب تعیین متغیرهای امید به آینده و اخلاق حرفه‌ای

سطح معناداری	F	مجذور ضریب تعدیل شده	مجذور ضریب همبستگی (ضریب تعیین)	ضریب همبستگی	مدل
۰/۰۰۱*	۳۲/۸۳**	۰/۲۴	۰/۲۵	۰/۵۰	۱
پیش‌بینی‌کننده‌ها (ثابت): مؤلفه‌های امیدواری (تفکر عاملی و تفکر راهبردی) * سطح ۰/۰۱ معنی‌دار					

جدول ۳: ضرایب رگرسیون پیش‌بینی اخلاق حرفه‌ای بر اساس مؤلفه‌های امید به آینده

سطح معناداری	ارزش T	ضرایب غیر استاندارد		مدل	
		ضرایب استاندارد Beta	خطای انحراف معیار B		
۰/۰۰۱*	۱۷/۳۰		۰/۱۸	۳/۰۸	مقدار ثابت
۰/۱۴۴	۱/۴۸	۰/۱۱	۰/۰۱	۰/۰۱۲	تفکر عاملی
۰/۰۰۱*	۶/۶۶	۰/۴۵	۰/۰۱	۰/۰۳۵	تفکر راهبردی
پیش‌بینی‌کننده‌ها (ثابت): امید به آینده * در سطح ۰/۰۱ معنی‌دار ضریب تعیین تعدیل شده: ۰/۲۴					

جدول ۴: ضرایب رگرسیون پیش‌بینی روحیه بر اساس مؤلفه‌های امید به آینده

سطح معناداری	ارزش T	ضرایب غیر استاندارد		مدل	
		ضرایب استاندارد Beta	خطای انحراف معیار B		
۰/۰۰۱*	۱۴/۰۸		۰/۲۰	۲/۸۳	مقدار ثابت
۰/۰۹۲	-۱/۶۹	-۱/۱۱	۰/۰۱	-۰/۰۱۶	تفکر عاملی
۰/۰۰۱*	۹/۰۳	۰/۵۹	۰/۰۱	۰/۰۵۴	تفکر راهبردی
پیش‌بینی‌کننده‌ها (ثابت): امید به آینده * در سطح ۰/۰۱ معنی‌دار					

جدول ۵: ضرایب رگرسیون پیش‌بینی اخلاق حرفه‌ای بر اساس مؤلفه‌های روحیه

سطح معناداری	ارزش T	ضرایب غیر استاندارد		مدل	
		Beta	خطای انحراف معیار		
۰/۰۰۱**	۱۰/۶۲	-	۰/۲۱	۲/۲۷	مقدار ثابت
۰/۳۵	-۰/۹۴	-۰/۷	۰/۰۲	-۰/۰۲	سلامت جسمانی و روانی
۰/۱۹	-۱/۳۱	-۰/۱۱	۰/۰۱	-۰/۰۱	رضایت از محیط کار
۰/۰۲*	۲/۴۲	۰/۱۸	۰/۰۲	۰/۰۴	احساس ارزش و احترام
۰/۴۷	۰/۷۲	۰/۰۵	۰/۰۱	۰/۰۱	مؤثر بودن
۰/۰۱*	۲/۴۹	۰/۱۷	۰/۰۲	۰/۰۴	رضایت از دریافت
۰/۰۰۱**	۴/۰۵	۰/۳۵	۰/۰۱	۰/۰۶	احساس تعلق
۰/۳۶	۰/۹۲	۰/۰۸	۰/۰۱	۰/۰۱	همدلی در محیط کار
۰/۳۲	۱	۰/۱	۰/۰۱	۰/۰۱	زمینه تعالی

پیش‌بینی‌کننده‌ها (ثابت): روحیه
* در سطح ۰/۰۵ معنی‌دار (متغیر پاسخ: اخلاق حرفه‌ای)
** در سطح ۰/۰۱ معنی‌دار

جدول ۶: ضرایب تحلیل رگرسیون چندگانه

سطح معنی‌داری Z	آماره Z سوبل	خطای معیار Z	ضریب غیر مستقیم	سطح معنی‌داری	آماره آزمون	خطای معیار	ضرایب غیر استاندارد B	متغیر پیش‌بین	مدل رگرسیون
۰/۰۰۱**	۴/۵۲	۰/۰۲	۰/۰۹۶	۰/۰۰۱**	۶/۱۲	۰/۰۴	۰/۲۶	امیدواری	امیدواری بر روحیه
				۰/۰۰۱**	۴/۰۴	۰/۰۴	۰/۱۴	امیدواری	امیدواری و روحیه بر
				۰/۰۰۱**	۶/۶۸	۰/۰۵	۰/۳۶	روحیه	اخلاق حرفه‌ای
				۰/۰۰۱**	۶/۶۳	۰/۰۴	۰/۲۴	امیدواری	امیدواری بر اخلاق حرفه‌ای

References

1. Azar KH, Namvar Y. Relation between Moral Intelligence and Teacher's Lifestyle. *Ethics in Science and Technology* 2018; 12 (4): 20-28. [Persian]
2. Rashid Zadeh F. Excerpts from military-defense thoughts of the Supreme Command. Tehran: Imam Ali School of Civil Engineering; 2014. [Persian]
3. Morris L, Wood G. A model of organizational ethics education. *European Business Review* 2011; 23(3): 274-286.
4. Manroop L. Human resource systems and competitive advantage: an ethical climate perspective. *Business Ethics: A European Review* 2015; 24(2): 186-204.
5. Ghaemi M, Shariatmadari M. The Relationship between Professional Ethics and Restore Confidence among Faculty Members. *Ethics in Science and Technology* 2018; 12(4): 39-47.
6. Wines WA. Seven pillars of business ethics: towards a comprehensive framework. *Journal of Business Ethics* 2008; 79(4): 483-499.
7. Campbell E, Thiessen D. Perspectives on the ethical bases of moral agency in teaching, university Toronto Canada 2010. Information Eric. Canada: Published Online; 2010.
8. Gholampour M, Pourshafei H, Ghasemian A. The Effect of Organizational Justice and Trust on the Professional Ethics of Primary School Teachers. *Bioethics Journal* 2018; 8(27): 73-83. [Persian]
9. Sepahand R, Vahdati H, Esmaeili MR, Rahimi Aghdam, S. Investigating the Impact of Talent Management on Improvement of Professional Ethic. *Ethics in Science and Technology* 2017; 11(4): 50-57. [Persian]
10. Ünlü M. An evaluation of occupational ethical values of geography teacher candidates in Turkey. *Educational Research and Reviews* 2018; 13(2): 68-73.
11. Sanger MN. What we need to prepare teachers for the moral nature of their work. *Journal of Curriculum Studies* 2008; 40(2): 169-185.
12. Rissanen I, Kuusisto E, Hanhimäki E, Tirri K. The implications of teachers' implicit theories for moral education: A case study from Finland. *Journal of Moral Education* 2018; 47(1): 63-77.
13. Tirri K. The last 40 years in Finnish teacher education. *Journal of Education for Teaching* 2014; 23(1): 1-10.
14. Ardalan M, Beheshti-rad R. The Relationship between Ethical Climates of Organization with Teaching Ethic; the Role of Mediator of Professional Development. *Ethics in Science and Technology* 2017; 11(4): 37-48. [Persian]
15. Sobhani Nejad M, Baghaei MR, Najafi, H. Study of the Application of Professional Teaching Ethics among Faculty Members of Imam Khomeini Naval Academy at Noshahr. *Teaching in Marine Sciences* 2017; 9(2): 1-16. [Persian]
16. Dağ N, Arslantaş HA. Reasons Preventing Teachers from Acting within the Framework of Ethical Principles. *International Journal of Instruction* 2015; 8(2): 33-44.
17. Seghedin E. Communication - the main component of teaching competence. *Social and Behavioral Sciences* 2012; 69(2012): 350-358.
18. William Hill IV-G, Zinsmeister D. Becoming an Ethical Teacher. United States of America: University Press Campbell; 2004. p.103-106.
19. Beckner W. Ethics for Educational leaders. Boston: Allyn and Bacon; 2004.
20. Alizadeh Aghdam MB. Assessing future hope among students and the factors affecting it. *Applied Sociology* 2012; 23(4): 189-206. [Persian]
21. Mirazayan B, Hassanzadeh R, Moslehi Jouibari M. The role of out looking hope of female teachers in predicting the happiness of the Girls students. *Woman and Society* 2014; 5(1): 121-138. [Persian]
22. Afshani AL, Jafari Z. The relationship between social capital and hope to the future among students of Yazd University. *Social Sciences* 2016; 25(73): 93-116. [Persian]
23. Baily TC, Snyder CR. Satisfaction with life and hope: A look at age and marital status. *Psychological Record* 2007; 57(2): 233-240.
24. Snyder CR. Handbook of hope. San Diego: Academic Press; 2000.
25. Khomeini SR. Description of forty Hadith. Tehran: Imam Khomeini Publishing and Publishing Institute; 2001. [Persian]
26. Day L, Hanson K, Maltby J, Proctor C, Wood A. Hope uniquely predicts objective academic achievement above intelligence, personality, and previous academic achievement. *Journal of Research in Personality* 2010; 44(4): 550-553.
27. Khodadadi Sangheh J, Haghani M, Taheri M, Reza'i Ahavvyi M, Rangjar P. The Relationship

- between the Hopefulness, Daily spiritual experiences and Quality of Life among the Single Students 2010-2011. *Community Health* 2015; 9(2): 38-48. [Persian]
28. Cohn MA, Fredrickson BL. In search of durable positive psychology interventions: Predictors and consequences of longterm positive behavior change. *The Journal of Positive Psychology* 2010; 5(5): 355-366.
29. You S, Furlong MJ, Felix E, Sharkey JD, Tanigawa D, Green JG. Relations among school connectedness, hope, life satisfaction, and bully victimization. *Psychology in the Schools* 2008; 45(5): 446-460.
30. Tong EMW. Hope and Hopelessness. International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences. 2nd ed. Oxford: Elsevier; 2015. Vol.11 p.197-201.
31. Schalok RL, Brown I, Brown R, Cummins RA, Felce D, Matikka L. Conceptualization, measurement and application of quality of life for persons with intellectual disabilities: Report of an international panel of experts. *Journal Information* 2002; 40(6): 457-470.
32. Lopez SJ, Snyder CR. Handbook of Positive Psychology. Oxford: Oxford University Press; 2009. p.70-125.
33. Ho MY, Cheung FM, Cheung SF. The role of meaning in life and optimism in promoting well-being. *Personality and Individual Differences* 2010; 48(5): 658-663.
34. Ghoreyshi Ashraf Assadat G. Level of hope in first year and last year students in psychology. *Thought and Behavior (Applied Psychology)* 2009; 3(12): 45-56. [Persian]
35. Foladian A. Assessing future hope and social factors affecting it among students of Islamic Azad University, Mashhad Branch. *Jurisprudence and History of Civilization* 2013; 38(9): 137-159. [Persian]
36. Schrank B, Woppmann A, Hay A G, Sibitz I, Zehetmayer S, Lauber C. Validation of the Integrative Hope Scale in people with psychosis. *Psychiatry Research* 2012; 198(3): 395-399.
37. Bahadori khosroshhi J, habibi R. The relationship between organizational agility, organizational self-esteem, morale and job satisfaction of Prinsipals. *Journal of School Administration* 2016, 4(2): 165-185. [Persian]
38. Dany L, Roussel P, Laguette V, Lagouanelle-Simeoni MC, Apostolidis T. Time perspective, socioeconomic status, and psychological distress in chronic pain patients. *Psychology, Health & Medicine* 2016; 21(3): 295-308.
39. Hidary M, rajaeepour S. Surveying the Spirituality of Primary, Secondary, and Secondary School Teachers in Abadeh. *Educational Management Innovations* 2008; 4(1): 29-43. [Persian]
40. Zeighami Mohammadi SH, Tajvidi M. Relationship between spiritual well-being with hopelessness and social skills in Beta-thalassemia major adolescents (2010). *Modern Care Journal* 2011; 8(3): 116-124. [Persian]
41. Rodriguze D. Colombian happiness, hope on interdisciplinary look at the correlation between explanatory style, cultural and Satisfaction. *Journal of Personality and Social Psychology* 2006; 52(41): 1260-1284.
42. Ravari A, Mirzaei T, Vanaki Z. The nature of job satisfaction concept: an integrative review of literature. *Journal of Nursing Management* 2013; 1(4): 61-71. [Persian]
43. Hashemi A, Darvish Pour Maragheh S, Hemati H. Investigating the Relationship Between Organizational Climate and Organizational Commitment and Teacher's Morale in Marvdasht School Girls. *Quarterly Journal of Management and Leadership* 2010; 4(4): 165-187. [Persian]
44. Narimani M, Arjmand J. Investigating the Relationship Between Organizational Climate and the Spirituality of Governmental and Non-Profit High School Teachers. *New Educational Thoughts* 2009; 3(3-4): 81-93. [Persian]
45. Gottfried KM, Aprix AD. Ethics for Academics. *The International Journal Social Work Education* 2006; 25(3): 225-244.
46. Davenport M, Thompson JR, Templeton NR. The Teaching of the Code of Ethics and Standard Practices for Texas Educator Preparation Programs. *NCPEA International Journal of Educational Leadership Preparation* 2015; 10(2): 82-95.
47. Azaremy S, Farzan F, Amirnezhad S. The Relationship between Spiritual Intelligence and Organizational Citizenship Behavior in Physical Education Teachers in Ardabil Province. *Journal of Sport Management and Motor Behavior* 2016; 12(24): 69-84. [Persian]
48. Elahi T, Khosravi A, Rashidi Rasht Abadi S, Akhavan A. Hopefulness and Mental Disorders in the Elderly. *Journal of Zanjan University of Medical Sciences* 2014; 22(92): 116-125. [Persian]

49. C-Petty G. Industrialization: the new economy and the occupational work ethic. Hong Kong: International Vocational Education and Training Association (IVETA) Conference; 2000.

50. Snyder CR, Lopez SJ. Positive psychology: the scientific and practical explorations of human strengths. New York: Sage Publication Inc; 2007.

51. Saatchi M, Kamkar K, Askarian M. Psychological tests. Tehra.: Wiraish Publishing; 2016. [Persian]

52. Moslehi Jooybari M, Mirzaeiyan B, Hassanzadeh R. The Relationship between Teachers' Out-Looking Hope and Students' Happiness as well as Self-Efficacy. *Journal of Educational Psychology* 2011; 3(3): 1-23. [Persian]

53. Bahadori khosroshhi J, Hashemi Nosrat Abadi T. Relation of hope and resilience with psychological well-being in students. *Thought & Behavior in Clinical Psychology* 2012; 6(22): 41-50. [Persian]

54. Khoshzaban SH. The study of Professional ethics of high school teachers from viewpoints of female high school administrators and teachers in Borujerd city. MA thesis. Tehran: Islamic Azad University; 2013. [Persian]

55. Nolan C, Stitzlein SM. Meaningful Hope for Teachers in Times of High Anxiety and Low Morale. *Democracy & Education Journal* 2011; 19(1): 1-10.

56. Colnerud C. Teacher ethics as a research problem: syntheses achieved and new issues. *Teachers and Teaching: Theory and Practice* 2006; 12(3): 365-385.

57. Robert V, Bullough JR. Ethical and moral matters in teaching and teacher education. *Teaching and Teacher Education* 2011; 27(1): 21-28.